

druga vprašanja, ki so v tesni zvezi z narodno blaginjo.

Zopet nova zagovornica, pravzaprav več zagovornik skupaj.

Kaj pa to tedaj, ko še ni zasiguran naš narodni obstoj? Ali do tistega časa ne pridejo na vrsto vprašanja narodne blaginje?

Ampak, za božjo voljo! Kako hočeš ti skrivnostni program zagurati narodni obstoj, če se ti pa čisto nič ne mudi z vprašanji narodne blaginje? Ali ne veš, da tvori ravno narodna blaginja garancijo narodnemu obstoju? Narodna blaginja ima pa za predpogoji zadovoljivo kulturno in gospodarsko stanje naroda. Kulturno in gospodarsko stanje naroda je zopet produkt socialnih razmer. Narodno blaginjo — civilizacijo — ustvarja le ona politika, ki pozna tendence socialnega razvoja in potrebe družbe.

Vplivati torej na sigurnost narodnega obstoja, kakor nam velevali »naš« program, obenem pa se ne brigati za socialno vprašanje, je nonsens.

Dalje! »Naš« program nam narekujejo razmere, v katerih živimo!

Saj to so vendar socialne razmere.

»Oprti sami nase, se moramo boriti na vseh frontah za narodne in gospodarske zahteve, ki njih rešitev omogoča naš narodni obstanek.« Zopet »narodne in gospodarske« zahteve. Ta sistematična koordinacija teh pojmov mi služi v dokaz, da ima »naš« program jako nejasne pojme o narodnosti. Njegov pojem »naroden« je absolutno preozek. Narodno vprašanje in solvira gospodarsko vprašanje.

Pa glej kurioznost! Tudi v svojem pojmovanju ne ostaja »naš« program dosleden.

»Rešitev narodnih in gospodarskih zahtev omogoča naš narodni obstanek.« Kako to? Samo narodni obstanek? Zakaj pa ne tudi gospodarski obstanek? »Naroden« in »gospodarski« sta »našemu« programu enakovredna pojma. Kako more biti vsota dveh enakovrednih sumandov zopet le en sumand? Eden in eden je vendar dva in ne eden. Človeku se zdi nemogoče, da je mogoč pogrešek pri tako primitivni računski operaciji in želi rajši verjeti, da se je povspel »naš« program do pravičnejšega pojmovanja ravno v tem slučaju. Toda boljše je sovražnik »dobrega«; ta sovražnost pa je vzrok neskončni zmedenosti tega programa.

Pa še nekaj! Trditve, »ko bo naš narodni obstoj« zasiguran, pridejo na vrsto druga vprašanja in pa tri vrste nižje druga trditve, »boriti se moramo na vseh frontah za narodne in gospodarske zahteve, ki njih rešitev omogoča naš narodni obstanek«, obsegata to-le priznanje: rešitev narodnih in gospodarskih zahtev je predpogoji našemu narodnemu obstanku; potem šele pridejo na vrsto druga vprašanja.

Prosim, katera? Naštet mi jih, ti »naš« program, in nihče ti ne bo mogel odrekati genialnosti.

Vzemimo slučaj, da je danes naš narodni obstoj zasiguran. Ali bi sedaj lahko izpustili iz programa »narodne in gospodarske zahteve«?

V smislu »našega« programa že, ker te točke so programatične le toliko časa, dokler ni zasiguran naš narodni obstoj. Potemtakem nimajo n. pr. Angleži, Nemci, Francozi in sploh vsi zasigurani narodi (mislim, da razumem prav, če naštevam te narode v smislu »našega« programa kot zasigurate) v svojem programu »narodnih in gospodarskih« zahtev. Kdo se bo upal to trditvi? O da! »Naš« program trdi to v svoji neprekosljivi logiki.

Rekel sem prej: vzemimo slučaj, da je danes naš narodni obstoj zasiguran etc. Ali je pa mogoče, da bo naš narodni obstoj kdaj zasiguran? Ne — ne! Tudi ta premisa iz »našega« programa je povsem napačna. Naš narodni obstoj ne bo nikdar zasiguran. Vem, da se bo zdela ta trditev marsikomu paradokсна, toda niti črkice ne morem izpustiti od nje. Sociološki aksiom je, da je posledica skupnega bivanja različnih družabnih tvorb neizogibno socialni boj. Ta boj neha za premagano socialno skupino v tistem trenutku, ko je popolnoma uničena. Zmagovalna skupina ostane pa še dalje v stiku s sosednimi skupinami, zato se socialni boj začneja za njo še z večjo srditostjo.

Zgodovina nam kaže narode — revne in močnejše, barbarske in kulturne, toda kaže nam jih v vednem socialnem boju. V vsej vesoljni zgodovini ne vem za trenutek, v katerem bi stala kaka socialna tvorba izven boja.

Grandiozen rimski imperij ni imel od svojih skromnih početkov pa do razpada niti enega veka, ki bi se mogel nasloviti: »doba zasiguranega obstoja«. Življenje narodov (kakor posameznika) je boj, in dokler traja boj, ne more biti govora o sigurnosti.

Iz te sociološke ekskurzije izhaja z logično doslednostjo, da tudi obstanek slovenskega naroda ne bo nikdar zasiguran. Če je pa temu tako, potem tudi ne pridejo

na vrsto nikdar »druga« vprašanja. Ne — ne! Saj so tudi samo fiksija »našega« programa. Do tu bi jaz imenoval »našega« programa prvi ali splošni del. Pričujoča analiza me opravičuje do naslednjih trditvev:

1. »Naš« program ne pozna vsebine socialnega vprašanja.

2. Pojem »naroden« mu je preozek, zato

3. spravlja pojma »naroden« in »gospodarski« v koordinacijo.

4. Ne glede na to, da so skoraj vse premise napačne, je tudi konkluzija sama kot formalen postopek nelogična.

Program pa, ki šepa na tolikih materialnih in formalnih napakah, ne more biti program, ampak le absurdnost.

Ugovarjamo — mi mladi!

Oglaš se cela vrsta poklicanih in nepoklicanih »odvetnikov«, oglašim se tudi jaz. Štejte me med prve ali druge, vseeno, ali »greh bi bil, ako bi k vsemu molčali« (»Učit. Tov.« 6. II. 14.) Nisem član nobenega »veteranskega društva«, tedaj tudi »veteran« nisem, ne z »ranami«, ne brez njih: a član sem naše Zaveze, in kakor takemu dovolite mi (kakor dosedaj vedno) svobodo besede v Zvezinem glasilu, v »Učit. Tovarišu«. Vse svoje trditve bom tudi podpisal, kar ni ravno čednost »veteranov«, in zanje ugovarjal iz oči v oči.

Od moškega nastopa Sežanskega učiteljskega društva sem je ogenj v strehi. Začetkoma navdušeno ploskanje, odobravanje, potem malodušnost, pojav naše hlapčevske naravi, nervoznost, obupovanje in končno — veličastna fanfara k retiradi. Zatrobil jo je »veteran z ranami«; Bog mu greh odpusti! Njemu so v prvi vrsti posvečene te vrstice. Ne rečem pa, da se ne upam povedati tudi drugim »veteranom«, kar njih tiče, o priliki. Ugovarjam pa v imenu »mladih«, onih »mladih«, ki vidijo rešitev le v krstu dela, ki hočejo, da bi beseda »organizacija« — meso postala. Ugovarjam vam »stari« veteran z ranami v imenu mladine — takrat zopet tržaške učiteljske mladine. Nekaj novega bo to, kaj ne?

V prvo, »veteran z ranami«, ugovarjam, da bi v vas bivala stanovska zavestnost. Dokažem takoj! Žal vam je, da se je »onim možem« v sežanskem okraju izrekla potom Sežanskega učiteljskega društva — prijaznost, češ, »oni možje so svoj sklep na nekak način utemeljili«. Seveda so ga, samo škoda, da se niste o tem »načinu« bolje informirali! Vendar tega od vas nihče ne zahteva, pač pa bi se vi, gospod »veteran z ranami«, morali informirati o vzrokih, ki so povzročili ono famozno resolucijo Sež. učiteljskega društva, preden ste napisali članek v »Učit. Tovarišu« 6. februarja, ker to je zahtevala vaša stanovska zavestnost. Vam pa je za vzroke sežanskih kolegov manj negoli za one »šoli naklonjenih mož«, glavno je vam sedaj — one može prepričati itd., pa je rešena domovina. V drugo vam »veteran z ranami« odrekam vsak čut kolegijskosti, vsako smisel za solidarnost, vsako zavest skupnosti. Dokažem! Vam ona resolucija Sež. učiteljskega društva — bogve iz kakšnih povodov — ni prav. Zato — naj se linča predlagatelj, t. j. tovariš Hreščak. Najpogumnejšega v društvu hočete vreči iz društva, zato da bodo njegovi sovražniki triumfirali tem lažje čez njega! Veste li vi — čuden »veteran«, da resolucija, ki jo ogromna večina društva sprejme, ni več zasebno mnenje predlagatelja, temveč javna sodba društva, za katero sodbo društvo, ki ima kolikar koli časti, do skrajnega odgovarja! Veste li to? Ne vemo, v kakšnih družtvih ste si vi hladili svoje »rane«, ali da do tega primitivnega socialnega nazora še niste prišli, temu se pa upravičeno čudimo. In še kako! Sežansko učiteljsko društvo — četudi (po vašem) manj delavno od goriškega — pa je v tem slučaju popolnoma v svesti si svoje odgovornosti napram učitelstvu kakor tudi javnosti glede vprašanja solidarnosti. Preklicati, izdati tovariša — g. »veteran z ranami«, tega mladina ne pozna. Mi stojimo in pademo skupno! Za kar sem glasoval, to je toliko, kolikor bi sam predlagal. In slednjič bo menda možnost res pribežala le k mladini?

V tretji vam, g. »veteran z ranami«, odrekam vsako pojmovanje o »delu«. Pravite: »Delo nas reši, ne pa puble fraze.« Delo je dvojno, telesno in duševno. Če ste vi, g. »veteran« — učitelj, odgovorite, kakor ste po večini dosedaj v šoli »delali«! Z motiko? Ne. Tedaj duševno. Aha, tedaj so tudi »besede« nekako delo? Da ali ne? Ako, ne, obesite »šolmaštrijo« na klin. Tedaj so tudi »akademične razprave« »predavanja« in sledeče jim »debate« delo, in sicer duševno delo. In to delo, če bo prav uvedeno, nas bo tudi rešilo. O tem smo tudi tržaški mladi tovariši prepričani.

V četrti vam, g. »veteran z ranami«, odrekam vsako širje politično obzorje.

Nogavice in druge pletenine, dalje perilo, ovratniki in v to stroko spadajoče blago dobite najceneje v specialni trgovini

A. & E. Skaberné

Ljubljana, Mestni trg 10

Velika izbira!

Solidna postrežba!

Dokažem! Vsa vaša politična modrost stremlji za tem, da naj učitelji tej ali oni stranki — v »črevo lezejo«. Malce »brez rokavic«, ki so vam toli pri srcu, ali odkrito povedano. Ta politika je politika breznačelnosti. »Simpatije« si moramo iskati, v snu moramo še trepetati, da zaradi slabše prebave tega ali onega »rodoljuba« izgubimo težko pridobljene »simpatije«, ki se ponajveč reducirajo na milosten odzdrav in na pritrdjevanje »blagohotnega uvaževanja«. Ugovarjamo tej politiki — mi mladi! Mi ne iščemo simpatij, mi iščemo moči; vemo, kje jo bomo našli — v narodu, preprostem narodu namreč: Odklanjati moramo vaše nasvete, g. »veteran«, mi korakamo v novi dobi novim idealom nasproti v trdni veri, da jih »dosežemo«, ne ozirajo se na kritike »veteranov«, in simpatije »krčmarjev« in »boutique« sploh. In v tem korakanju vidimo, svoje delo in svoj spas; ne vidimo pa tega, kar hočete vi »veterani« videti, namreč — namen razrušiti Zavezo. Zaveza bo nam vsebina! V prvi vrsti pa hočemo, da nas, dokler smo člani Zaveze, traktirate kakor — zaveznike! Proti drugačnemu ravnanju ugovarjamo mi mladi!

Toliko za danes, v začetku »burnega« leta 1914., ali slednje besede niso še izgovorjene. Per aspera ad astra! Po duševnih bojih do jasnosti. Najdite svojo pot, vam kliče, vam — slov. učitelstvu. Da so dosedanje poti bile v vsakem oziru prave — temu ugovarjamo mi mladi!

Trst 9. februarja 1914.

F. Kleinmayr.

Iz naše organizacije. Štajersko.

Ormoško učiteljsko društvo je imelo svoj občni zbor v četrtek, dne 5. februarja t. l., ob 11. uri dopoldne v ormoški okoliški šoli. Predsednik tov. Rajšp konstatira sklepčnost in otvori zborovanje. V uvodnih besedah omenja o uspehih v zadobitvi in porazdelitvi draginske doklade, kar vse je delo vsega organiziranega štajerskega učiteljskega društva. Nadalje pojasnjuje o sedanjem stanju regulacijskega vprašanja in o novih potih v njega doseg. Vendar nam ni mogel že sedaj o tej stvari podati še nič definitivnega, velikoveč bo, kakor doslej, skrb Lehrerbunda, da zvodi regulacijo do definitivnega konca. K sklepanju nam je še povedal zanimiv dogodek, iz katerega smo posneli, da nam tudi državni uradniki niso naklonjeni, temveč da si vedno iščimo in najdemo oporo v nas samih. Svojo odsotnost so opravičili: Kos, Canjko, Bezjak, Vaupotič, Valentinčič, Muzek, Gabršček, Lebar (ozeblina), Košar B. in Potrato. Po prečitani zapisnika zadnjega zborovanja se na predlog tov. Šijanec otvori takoj debata o proslavitvi 40letnega obstanka Orm. učiteljskega društva. Sklene se, sklopiti naše slavje z onim ormoške Čitalnice, ki dne 14. junija t. l. slavi svojo tridesetletnico. Na programu je: slavnostni govor, pevške in muzikalne točke, banket in popoldne korporativna udeležba pri Čitalniški slavnosti. Velikonedeljskemu, humskemu in ormoškemu učitelstvu se izreče priznanje in zahvala za dosedanj trud in skrb za našo veselico. Ker so s tem, da ne priredimo veselice na lastne stroške, društvu in tudi posameznim članom prihranjeni precejšnji izdatki, se sklene soglasno, da plača vsak ud, po eno krono v obrambni sklad.

Tov. Šijanec interpelira nadalje tov. predsednika kot slovenskega odbornika štajerskega Lehrerbunda, zakaj se njega publikacije izdajajo v samonemškem jeziku in v nemških časnikih? Tov. Rajšp obljubi, da bo na pristojnem mestu povprašal in spravljal vprašanje na odborovi seji Lehrerbunda na razgovor. Prvo besedo o tem bo pa izpregovorila Zveza. Izmed dopisov je omeniti zahvalo dež. nadzornika g. P. Končnika in tov. Štrénkla na čestitko k štiridesetletnemu članstvu našega društva. Tt. Pinterič in Šijanec se izvolita za revizorja »Posl. reda« Zaveze. Ozirajo se na dopis na zastopnika ljutmerskega učiteljskega v ondotnem okr. š. svetu, tov. Robiča, v 42. števil. »U. T.«, konstatira tov. predsednik, da mu ni mogoče dognati dopisnika dotične notice; vobče smo bili mnenja, da je bil tisti članek tukajšnjemu učitelstvu — podvržen.

Iz poročila v tajništvu visoko rutiniranega tov. Rosine posnamemo, da ima društvo 49 udov: 39 rednih, 5 izrednih in 5 častnih. Od 54 v okraju uslužbenih učnih oseb je 6 nemških, 48 pa slovenskih; od teh je 42 včlanjenih, 6 jih stoji izven društva. Društvo je imelo 4 zborovanja in 5 predavanj ter dve odborovi seji. Društvo je koncentriralo svoja stremjenja izvečine na definitivno rešitev vprašanja o učiteljskih plačah. Po delegatih je bilo društvo zastopano pri Zvezinih in Zvezinih zborovanjih.

Iz poročila v blaginštvu jako izvedenega tov. Šalmuna smo slišali, da se mu je posrečilo desolatno stanje naše blaginje povzdigniti na več kot 100 srebrnjakov gotovine; o, to je naš finančni geni!

Tri dame, in sicer gospe Trstenjakova, Pinteričeva in Šijančeva so račune pregledale in jih našle v popolnem redu. Tudi njemu se tov. predsednik zahvali za trud in požrtvovalnost.

O sanaciji naših slovenskih listov poročata tov. Rosina, ki pride do sklepa, da bi pač bilo najbolje, če si vsak učitelj naroči vse tri liste, ali pa, da si naročuje učitelstvo ene šole skupno. O tem, kar bo v tem oziru učitelstvo ukrenilo, se bo na prihodnjem zborovanju meseca maja osebno informiral.

Stanovski davek od draginske doklade po 2 kroni je plačalo vseh 10 šol ormoškega okraja; Zveza dobi 48 K. t. j. kolikor je vseh slovenskih učnih oseb, 10 kron se nakloni mariborskemu učiteljskemu kom za knjižnico. (Učiteljski knjižnici bi morali vsako leto objaviti v »Učit. Tovarišu« račun o svojem hiševanju; opomba poročevalca.)

Kot novi ud pristopi društvu tov. Megla Olga od Sv. Lenarta. Kot član zopet vstopi tov. Vertot. Na predlog tov. Žolnirja se izvoli dosedanj odbor z vzklikom nanovo. Istemu tovarišu se poveri naloga, da predloži na prihodnji uradni konferenci načrt, po katerem bi se od nekdanjega nadučitelja pri Sv. Boltenku Fr. Rakuša izdala knjiga »Domoznanstvo ormoškega okraja« pregledala, popravila in pomnožila.

Soglasno je bil sprejet predlog tov. Porekarja, da se naš štiridesetletni član S. Štrénkl imenuje častnim članom našega društva.

Kot delegata k Zvezinemu zborovanju v Mariboru se izvolita tt. Porekar in Pinterič. — Tov. Žolnir je za to, da bi naj v času, ko bo zboroval štajerski deželni zbor, priredilo vse štajersko učiteljsko manifestacijski shod v Gradcu, ki bi naj dokumentiral, da s polovičarstvom nismo zadovoljni. T. Rajšp obljubi stvar izprožiti pri Zvezi in Bundu.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo je zborovalo dne 1. februarja t. l. v Gornjem gradu. Predsednik Kelc pozdravi v pičlem številu navzoče društvenike, zopetno omenjajoč, da bi uživali vsi, trpeli pa samo nekateri. Kakor se obžaluje povsod, je tudi pri nas to žalostna priklada, da se vidijo na vsakem zborovanju skoraj vedno enoisti obrazi. Bo li po pridobitvi doklad postalo tudi v tem oziru kaj bolje? — Dotičnemu bivšemu društvniku, ki je na neki okrožni opomnil »sik!!!!!!« bdi omenjeno, da je lahko ud Zveze. — Po prečitani in odobrenju zapisnika zadnjega zborovanja se preide k dopisom Zaveze, o katerih se je na predlog predsednikov z ozirom na okrožnico z dne 11. januarja t. l., št. 177, sklenilo sledeče: »Ker ministrstvo za bogoslovje in nauk naredbenim potom zahteva, naj bi se pri šolskem pouku zanimalo mladino za mornarstvo in njegov pomen za državo v gospodarskem in kulturnem oziru, se nudi letos jugosl. avstrijskemu učitelstvu o zborovanju Zaveze v Pulju najlepša prilika, da vsak udeleženec prouči mornarstvo natančneje, o čemer bi obravnavali pri domačih društvih in naših listih. Vodstvo Zaveze se tedaj naproša, da si pridobi za navedeno zborovanje predavatelja večšaka, ki bi po možnosti obravnaval o razvoju, ustroju in velikem pomenu mornarstva za razvijajoče se Jugoslovanstvo vobče in za Slovence še posebej. Z ozirom na okrožnico z dne 11. jan. t. l., št. 176., se je sklenilo naročiti »Popotnika« za okrajno društvo in okrajno učiteljsko knjižnico ter poplačati ves dosedanj dolg. Priporočila se vsem učiteljskim osebam tega okraja, da si naroče »Učiteljskega Tovariša«, kar bo po prejetju doklad tem bolj omogočeno.